Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

26. marts 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer — direktiv 90/232/EØF — artikel 2 — differentiering af præmiens størrelse afhængig af, hvor køretøjet anvendes«

I sag C-556/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauen) ved afgørelse af 17. oktober 2013, indgået til Domstolen den 28. oktober 2013, i sagen:

»Litaksa« UAB

mod

»BTA Insurance Company« SE,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne K. Jürimäe (refererende dommer), J. Malenovský, M. Safjan og A. Prechal,

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— UAB »Litaksa« ved advokatas D. Gintautas

— den litauiske regering ved D. Kriaučiūnas og A. Svinkūnaitė, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved A. Steiblytė og K.-P. Wojcik, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: litauisk.

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2 i Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT L 129, s. 33), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005 (EUT L 149, s. 14, herefter »tredje direktiv«), og principperne om fri bevægelighed for personer og varer samt det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling.

2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en tvist mellem UAB »Litaksa« (herefter »Litaksa«), der er et vognmandsfirma, og »BTA Insurance Company« SE (herefter »BTA«), et forsikringsselskab, vedrørende tilbagebetaling af erstatning udbetalt i henhold til den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer (herefter »den lovpligtige forsikring for motorkøretøjer«) til personer, der har lidt skade ved færdselsuheld.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EUT L 263, s. 11) indebar en kodificering af fem direktiver, der var blevet vedtaget med henblik på indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer.

4 Da de faktiske omstændigheder i hovedsagen fandt sted, inden direktiv 2009/103 trådte i kraft, forbliver den relevante retlige ramme dog den, der udgøres af disse fem direktiver, navnlig Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EFT 1972 II, s. 345, herefter »første direktiv«) samt tredje direktiv.

Første direktiv

5 Første direktiv har med henblik på at lette den frie bevægelighed for rejsende mellem medlemsstaterne indført et system, der er baseret dels på en ophævelse af kontrollen med de grønne forsikringskort ved passage af Den Europæiske Unions indre grænser, og dels på, at den enkelte medlemsstat træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at alle motorkøretøjer er dækket af en ansvarsforsikring.

6 Med henblik herpå bestemmer dette direktivs artikel 3:

»1. Hver medlemsstat træffer […] alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring. Der træffes inden for rammerne af disse foranstaltninger bestemmelse om, hvilke skader der dækkes samt om forsikringens nærmere vilkår.

2. Hver medlemsstat træffer alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at forsikringskontrakten i øvrigt dækker følgende skader:

— skader, der forårsages i andre medlemsstater, i overensstemmelse med disse staters lovgivning

[...]«

Tredje direktiv

7 6., 7., 12. og 13. betragtning til tredje direktiv har følgende ordlyd:

»[D]et er nødvendigt at fjerne enhver usikkerhed med hensyn til anvendelsen af artikel 3, stk. 2, første led, i [første direktiv]; alle lovpligtige forsikringer for motorkøretøjer bør dække hele [Unionens] område.

[E]ndvidere skal den enkelte forsikringspolice i den forsikredes interesse på grundlag af én enkelt præmie i hver medlemsstat give den dækning, som er foreskrevet i lovgivningen i denne medlemsstat, eller den dækning, der kræves efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, når denne dækning er større.

[…]

[Første direktiv og Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984 L 8, s. 17)] bør suppleres med ens bestemmelser under hensyn til alle de ovenstående betragtninger.

[D]isse supplerende bestemmelser, der vil øge beskyttelsen af de forsikrede og personer, der lider skade ved uheld, vil yderligere lette passagen af [Unionens] indre grænser og hermed gennemførelsen og funktionen af det indre marked; udgangspunktet bør derfor være et højt forbrugerbeskyttelsesniveau.«

8 Tredje direktivs artikel 2 lyder således:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger, således at alle [lovpligtige forsikringer for motorkøretøjer]:

— dækker hele [Unionens] område på grundlag af én enkelt præmie og i hele aftalens løbetid, også i perioder hvor køretøjet befinder sig i en anden medlemsstat under aftalens løbetid, og

— på grundlag af ovennævnte præmie giver den dækning i hver medlemsstat, som er foreskrevet i dennes lovgivning, eller den dækning, der kræves efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, når denne dækning er større.«

Litauisk ret

9 Artikel 10 i Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas (lov om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer) af 14. juni 2001 (Žin., 2004, nr. 100-3718) med overskriften »Forsikringsaftalens geografiske dækning« bestemmer i stk. 1:

»Efter betaling af én enkelt (samlet) præmie giver aftalen om forsikring for et køretøj, der er hjemmehørende på Republikken Litauens område, eller aftalen om forsikring på grænseplader, i hele aftalens løbetid, også i perioder, hvor køretøjet befinder sig i en anden medlemsstat under aftalens løbetid, i hver medlemsstat den dækning, der kræves efter dennes lovgivning om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer, eller den dækning, der følger af denne lov, når denne dækning er større. Den aftale om forsikring for et køretøj, der er hjemmehørende på Republikken Litauens område, i henhold til hvilken grønkortet udstedes, giver ligeledes forsikringsdækning i de fremmede stater, der er anført i grønkortet.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Den 24. november 2008 indgik Litaksa og BTA to aftaler om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer, der skulle dække Litaksas ansvarsforsikring for to af de af selskabet ejede køretøjer for perioden fra den 25. november 2008 til den 24. november 2009. Det var i de pågældende aftaler bestemt, at disse køretøjer kun kunne anvendes til transport af passagerer eller varer på litauisk område. Disse aftaler forpligtede desuden Litaksa, såfremt selskabet havde til hensigt at anvende de nævnte køretøjer i en periode ud over 28 dage i en anden medlemsstat eller dertil at transportere personer eller varer, til forinden at underrette BTA herom og at indbetale en ekstra forsikringspræmie i denne henseende.

11 I 2009 var de to køretøjer tilhørende Litaksa involveret i færdselsuheld i Det Forenede Kongerige og i Tyskland, uden at Litaksa forinden havde givet BTA meddelelse om sin hensigt om at anvende disse køretøjer i disse medlemsstater.

12 BTA udbetalte erstatning til de skadelidte ved ulykkerne, og ud fra den opfattelse, at Litaksa ikke havde overholdt bestemmelserne i de i hovedsagen omhandlede aftaler, der forpligtede Litaksa til at give meddelelse om sin hensigt om at anvende sine køretøjer i en anden medlemsstat, anlagde BTA herefter sag ved Kauno miesto apylinkės teismas (distriktsretten i Kaunas) med påstand om, at Litaksa skulle tilbagebetale halvdelen af de til de skadelidte udbetalte erstatninger.

13 Ved dom af 30. juli 2012 gav Kauno miesto apylinkės teismas BTA medhold. Litaksa appellerede denne dom, og ved dom af 27. december 2012 dels ophævede Kauno apygardos teismas (landsretten i Kaunas), delvist den af Kauno miesto apylinkės teismas afsagte dom, under henvisning til, at en del af BTA's krav mod Litaksa var forældet, dels blev dommen stadfæstet, for så vidt som denne havde dømt Litaksa til at betale de udestående krav til BTA, efter i lighed med Kauno miesto apylinkės teismas at have konstateret, at tilsidesættelsen af bestemmelserne i en aftale om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer kunne begrunde, at en delvis tilbagebetaling af den af forsikringsgiver udbetalte erstatning opkræves hos forsikringstageren. Litaksa iværksatte herefter kassationsanke for Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens højesteret).

14 Ifølge den forelæggende ret nødvendiggør behandlingen af den af Litaksa indgivne appel, at der forinden tages stilling til spørgsmålet om, hvorvidt parterne til en aftale om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer kan aftale at anvende en præmie, der er forskellig alt efter, om det køretøj, der var genstand for aftalen, udelukkende påtænkes at skulle anvendes på den medlemsstats område, hvor køretøjet er hjemmehørende, eller på hele Unionens område.

15 I denne henseende har den forelæggende ret bemærket, at tredje direktivs artikel 2 kræver, at aftaler om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer dækker hele Unionens område på grundlag af én enkelt præmie. Denne ret har derfor rejst spørgsmålet om, hvorvidt differentieringen af præmiens størrelse, afhængig af det område, hvor køretøjet anvendes, er i strid med denne artikel. Mens en sådan differentiering er uden betydning for erstatningen til de personer, der lider skade ved færdselsuheld, idet disse sidstnævnte ydes erstatning, uanset på hvilken medlemsstats område dette uheld finder sted, kan den nemlig skade den forsikredes interesse, hvis beskyttelse synes at udgøre et af de formål, der forfølges med tredje direktivs artikel 2. Der er nemlig risiko for, at aftalen om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer ikke dækker hele Unionens område som omhandlet i den nævnte artikel, såfremt forsikringsgiver, i tilfælde af at et uheld indtræffer i en anden medlemsstat end den i aftalen omhandlede, kan vende sig mod den forsikrede for at opkræve en del af den erstatning, der er udbetalt til de skadelidte. Endelig skal det ifølge den forelæggende ret afgøres, om en differentiering af præmiens størrelse afhængig af, hvor køretøjet anvendes, er en tilsidesættelse af det formål om fri bevægelighed for varer og personer, der forfølges med første og tredje direktiv, samt af det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling.

16 Under disse omstændigheder har Lietuvos Aukščiausiasis Teismas besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 2 i [tredje direktiv], fortolkes således, at parterne til en [aftale om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer] ikke har ret til at træffe bestemmelse om en geografisk begrænsning af forsikringsdækningen for den forsikrede (med henblik på at opkræve forskellige forsikringspræmier afhængig af, hvor køretøjet anvendes – enten i hele [Unionen] eller kun i […] Litauen), dog uden at begrænse de skadelidtes dækning, dvs. at bestemme, at anvendelsen af et køretøj i en anden EU-medlemsstat end […] Litauen er en faktor, der øger forsikringsrisikoen, således at der skal betales en ekstra forsikringspræmie?

2) Skal princippet om fri bevægelighed for personer og køretøjer i hele Den Europæiske Unions område og det generelle EU-retlige lighedsprincip (forbuddet mod forskelsbehandling) fortolkes således, at de tilsidesættes ved den nævnte bestemmelse, som [parterne til en aftale om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer] har truffet, og hvorved forsikringsrisikoen knyttes til køretøjets geografiske anvendelse?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

17 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om tredje direktivs artikel 2 skal fortolkes således, at en præmie, som varierer alt efter, om det forsikrede køretøj påtænkes udelukkende at skulle anvendes på den medlemsstats område, hvor køretøjet er hjemmehørende, eller på hele Unionens område, stemmer overens med begrebet »én enkelt præmie« i denne bestemmelses forstand.

18 I henhold til tredje direktivs artikel 2 skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger, således at alle lovpligtige forsikringer for motorkøretøjer dækker hele Unionens område på grundlag af én enkelt præmie og i hele aftalens løbetid, også i perioder, hvor køretøjet befinder sig i en anden medlemsstat under aftalens løbetid. Ifølge denne artikel skal medlemsstaterne desuden træffe de nødvendige foranstaltninger, således at disse forsikringer på grundlag af ovennævnte præmie giver den dækning i hver medlemsstat, som er foreskrevet i dennes lovgivning, eller den dækning, der kræves efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, når denne dækning er større.

19 Det følger af ordlyden af tredje direktivs artikel 2, at alle lovpligtige forsikringer for motorkøretøjer skal tilbyde, mod betaling af én enkelt præmie, en forsikringsdækning, der gælder på hele Unionens område.

20 Den forpligtelse, som således pålægges medlemsstaterne, forstærkes i øvrigt af kravet i samme artikel 2 om, at denne dækning skal være gældende i hele aftalens løbetid, også når køretøjet anvendes i andre medlemsstater end den, hvor det er hjemmehørende.

21 Den forelæggende ret ønsker ikke desto mindre oplyst, om en lovpligtig forsikringspolice for motorkøretøjer opfylder EU-rettens krav, navnlig tredje direktivs artikel 2, under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede, hvor forsikringsgiver, mod betaling af forsikringstagers oprindelige præmie, forpligter sig til at yde erstatning til personer, der lider skade ved ulykker, hvor det forsikrede køretøj er involveret, uanset på hvilken medlemsstats område disse uheld indtræffer, men kan vende sig mod forsikringstager med krav om tilbagebetaling af halvdelen af de udbetalte erstatninger, når disse uheld indtræffer på en anden medlemsstats område end dér, hvor det pågældende køretøj er hjemmehørende.

22 Det skal derfor afgøres, om bestemmelserne i tredje direktivs artikel 2 om én enkelt præmie og forsikringsdækningens geografiske udstrækning udelukkende tager sigte på forholdet mellem forsikringsgiver og skadelidte eller ligeledes på forholdet mellem forsikringsgiver og forsikringstager.

23 Det fremgår af Domstolens faste praksis, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (domme Csonka m.fl., C-409/11, EU:C:2013:512, præmis 23, og Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, præmis 42).

24 Det må i den henseende bemærkes, at tredje direktiv indgår som et led i det med første direktiv indførte system om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om lovpligtig forsikring for motorkøretøjer.

25 Med dette system har EU-lovgiver pålagt hver medlemsstat en forpligtelse til sikre, at enhver ejer eller ihændehaver af et køretøj, der er hjemmehørende i det pågældende land, med forbehold af de klart afgrænsede undtagelser indgår en aftale med et forsikringsselskab med henblik på i det mindste inden for de i EU-retten fastlagte grænser at garantere sit erstatningsansvar for så vidt angår nævnte køretøj (dom Csonka m.fl., C-409/11, EU:C:2013:512, præmis 28).

26 I denne sammenhæng har tredje direktiv, som det fremgår af 12. og 13. betragtning til dette, med ens bestemmelser navnlig suppleret første direktiv, idet det tilsigter at øge ikke alene beskyttelsen af de personer, der lider skade ved uheld, der er forvoldt af et køretøj, men ligeledes beskyttelsen af de forsikrede, samt at lette passagen af Unionens indre grænser og hermed gennemførelsen og funktionen af det indre marked ved at tage udgangspunkt i et højt forbrugerbeskyttelsesniveau.

27 Ifølge syvende betragtning til tredje direktiv er det særligt i den forsikredes interesse, at medlemsstaterne skal træffe de nødvendige foranstaltninger, således at den enkelte forsikringspolice på grundlag af én enkelt præmie i hver medlemsstat giver den dækning, som er foreskrevet i dennes lovgivning, eller den dækning, der kræves efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, når denne dækning er større.

28 Det bemærkes desuden, at en forsikringstransaktion efter almindelig opfattelse er kendetegnet ved, at forsikringsgiveren påtager sig mod betaling af en præmie og i tilfælde af forsikringsbegivenhedens indtræden til den forsikrede at betale den ydelse, der er blevet aftalt ved kontraktens indgåelse (domme CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, præmis 17, og Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, præmis 37).

29 Med hensyn til en sådan sammenhæng og sådanne mål skal det fastslås, at bestemmelserne i tredje direktivs artikel 2 om én enkelt præmie og forsikringsdækningens geografiske udstrækning ikke alene tager sigte på forholdet mellem forsikringsgiver og skadelidte, men ligeledes på forholdet mellem forsikringsgiver og forsikringstager. Navnlig indebærer disse bestemmelser, at forsikringsgiver i princippet, mod forsikringstagers betaling af én enkelt præmie, påtager sig risikoen for udbetaling af erstatning til personer, der lider skade ved et eventuelt uheld, der involverer det forsikrede køretøj, og dette uanset, på hvilken medlemsstats område køretøjet anvendes, eller hvor uheldet indtræffer.

30 Det følger heraf, at en præmie, som varierer alt efter, om det forsikrede køretøj påtænkes udelukkende at skulle anvendes på den medlemsstats område, hvor køretøjet er hjemmehørende, eller på hele Unionens område, ikke stemmer overens med begrebet »én enkelt præmie« som omhandlet i tredje direktivs artikel 2. I modsætning til, hvad der er foreskrevet i denne artikel, medfører en sådan forskel nemlig, at forsikringsgivers forpligtelse til at påtage sig den risiko, som følger af nævnte køretøjs anvendelse uden for den medlemsstat, hvor køretøjet er hjemmehørende, gøres afhængig af, at der betales ekstra forsikringspræmie.

31 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at tredje direktivs artikel 2 skal fortolkes således, at en præmie, som varierer alt efter, om det forsikrede køretøj påtænkes udelukkende at skulle anvendes på den medlemsstats område, hvor køretøjet er hjemmehørende, eller på hele Unionens område, ikke stemmer overens med begrebet »én enkelt præmie« som omhandlet i denne artikel.

Det andet spørgsmål

32 Under hensyn til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

33 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 2 i Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005, skal fortolkes således, at en præmie, som varierer alt efter, om det forsikrede køretøj påtænkes udelukkende at skulle anvendes på den medlemsstats område, hvor køretøjet er hjemmehørende, eller på hele Den Europæiske Unions område, ikke stemmer overens med begrebet »én enkelt præmie« som omhandlet i denne artikel.

Underskrifter